

ПРЫКМЕТЫ І ПАВЕР'І Ў ЖЫЦЦІ СУЧАСНАГА БЕЛАРУСА

*В.С. Гайдалёнак, Н.М. Ткачык, 2 курс
Навуковы кіраўнік – Н.У. Магер, выкладчык
Палескі дзяржаўны ўніверсітэт*

У кожнага народа свой лёс. Свой лёс і ў нас беларусаў. Народ жыве да той пары, пакуль жыве яго мова, традыцыі. Наша праца – гэта спроба паназіраць, наколькі жывыя сёння беларускія традыцыі, і ўвогуле прыкметы і павер'і, якое месца яны займаюць ў жыцці сучаснага чалавека. Па словах А.К. Сержпутоўскага, вядомага беларускага фалькларыста, «каб ясна зразумець сучаснае жыццё людзей, трэба азірнуцца назад у глыбіню вякоў, паглядзець і падслухаць, як даўней жыў і верыў чалавек». Тое, што засталася сёння – гэта толькі рэшткі таго вялікага багатага вопыту. Старажытнейшы скарб нашых продкаў як аснова нашай ментальнасці, з яким трэба не змагацца, а вяртаць, падтрымліваць. Тады мы зможам сказаць пра сваю культуру, як пра старажытную культуру індаеўрапейскіх вед, якая стаяла ля крыніц ўсіх народаў свету; як пра культуру, якая мае шматвекавую гісторыю і вялікі патэнцыял развіцця ў будучым. Матэрыялам нашай працы паслужылі прыкметы і павер'і, ў якія вераць нашы сучаснікі (школьны ўзрост, студэнты і дарослыя) і якія мы сабралі, выкарыстаўшы метады апытвання і анкетавання, назірання, аналіза і параўнання. [2, с.14]

Збіраючы і аналізуючы матэрыял, мы прыйшлі да вываду, што наш сучаснік цікавіцца і ведае прыкметы і павер'і, але не надта верыць ў іх, тым больш што большасць апытваемых шчыра верыць ў Бога. Таму наша рабочая гіпотэза знайшла сваё пацвержанне: свет духоўных вераванняў нашага сучасніка разнастайны: хрысціянскія вераванні, язычніцкія прыкметы і павер'і. На нашу думку, наш сучаснік – гэта на палову хрысціянін, на палову язычнік, для якога не характэрны фанатызм ні ў рэлігіі, ні ў язычніцкіх вераваннях. Масавое светаўспрыманне беларусаў бесканфліктна сумяшчае ў сабе дзве выключна багатыя традыцыі.

Ў ходзе працы мы правялі апытванне 300 чалавек розных ўзроставых груп і прафесій. Намі было сабрана каля 250 прыкмет і павер'яў, якія сёння вядомы. Матэрыял мы падзялілі на 3 групы: прыкметы надвор'я; прыкметы і павер'і, звязаныя з земляробным календаром і жывелагадоуляй; прыкметы і павер'і на розныя бытавыя сітуацыі. Прыкметы і павер'і, звязаныя з надвор'ем, дастаткова папулярны сёння, але, як мы адзначылі, носяць характар больш забаўляльны, чым сур'ёзнага прадказання надвор'я. Самымі шырока вядомымі сярод іх аказаліся наступныя:

Калі доўгія ледзяны ў канцы лютага, вясна будзе халодная.

Калі ластаўкі летаюць нізка, будзе дождж.

Студзень мяце, ліпень залье.

Група прыкмет і павер'яў, звязаных з земляробным календаром і жывёлагадоўляй, аказалася самай невялікай. Мы лічым, што сёння знікае моцная сувязь чалавека з зямлёй. Самымі вядомымі з гэтай групы сталі:

Калі бярэш што-небудзь на расаду, трэба даць «на руку», каб не звалюся.

Свіней трэба калоць на поўню, каб мяса не ўбывала.

Расліны, якія растуць ў зямлю, садзяць, калі Месяц убывае, а над зямлей – калі расце.

Група прыкмет і павер'яў, звязаных з бытавымі сітуацыямі, самая вялікая па колькасці і, напэўна, сёння самая папулярная як сярод дзяцей, так і сярод дарослых. Аналізуючы сабраны матэрыял, мы падзялілі яго на падгрупы: 1) прыкметы і павер'і, звязаныя з нараджэннем дзіцяці; 2) прыкметы і павер'і, звязаныя з вяселлем; 3) прыкметы і павер'і, звязаныя з пахаваннем; 4) прыкметы і павер'і на розныя бытавыя сітуацыі.

Самымі вядомымі сёння аказаліся:

Калі чорны кот пераб'яжыць дарогу – не пашанцуе.

Калі чэшацца левая далонь – грошы будуць, а правая – вітацца будзе.

Калі ідзе пахаронная працэсія нельга яе абганяць або пераходзіць дарогу, трэба спыніцца і прапусціць, каб не спяшацца наперад пакойніка.

Нельга паказваць сукенку нявесты жаніху – не на дабро.

Нельга глядзець ў разбітае люстэрка – не пашанцуе.

Калі нехта перэйдзе дарогу з пустымі вёдрамі – не пашанцуе.

Мы палічылі бы нашу працу не поўнай не адзначыўшы, што літаральна ў апошнія гады ў светаўспрыманне беларуса актыўна ўмешваюцца ўсходнія філасофскія традыцыі, асабліва сёння папулярная і прапагандуемая сродкамі масавай інфармацыі – фэн-шуй. Гэта вельмі старажытнае і прыгожае кітайскае вучэнне, але сумна, што сёння масавыя выданні ўдзяляюць больш увагі заморскім традыцыям, чым сваім беларускім, лічачы іх не такімі цікавымі і дасканалымі. Параўноўваючы каноны фэн-шуй з беларускімі традыцыямі, можна знайсці як супярэчлівасці, так і многа агульнага. Вось восем «запаведзяў» фэн-шуй:

Праз парог нельга вітацца і развітвацца, таму што гэта мяжа двух міроў.

Нельга садзіцца на вугал стала, таму што вугал нясе разрушальную энергетыку.

Нельга глядзець ў разбітае люстэрка, разбіваецца энергія чалавека.

Нельга вяртацца з паўдарогі, парог забірае ў вас сілу, таму трэба глядзець ў люстэрка, яно падвоіць сілы.

Нельга гатаваць ў дурным настроі, ежа перадае дурную энергетыку.

Нельга паказваць на сябе, гэтым мы «даем адрас» негатывунай інфармацыі.

Трэба насіць люстэрка ў кармане, яно адлюстроўвае ад нас ўсе благое.

Перакрыжаванне – самае негатывнае месца, і дом на ім будаваць нельга, там многа «злой» энергіі. [1, с.3]

Справядліва падмеціў Сержпутоўскі, што «ў многіх народных прыкметах застылі залацінкі народнай мудрасці». Вартасць фальклорных вераванняў і прыкмет правяраецца часам. Менавіта гэтыя практычныя веды, на думку вучонага, былі «...тым маленькім зярняткам, з якога вырасла вялікае дрэва сучаснай цывілізацыі і культуры». Таму, на нашу думку, народнае, традыцыйнае не можа быць перажыткам. Як бы хацелася, каб зразумелі, адчулі гэта сённяшнія нашы суграмадзяне.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Васильева, Е.А. Полная энциклопедия фэн-шуй/ Е.А.Васильева. –Москва: РИПОЛ КЛАССИК, 2003. -608 с.

2. Сержпутоўскі, А.К. Прымі і забавны беларусаў-палешукоў/ Прадм. У.К.Касько. –Мінск: Універсітэцкае, 1998. -126 с.